

24.07.2002

Vakara runa

Aizmirsu piebilst, ka Godājamais skolotājs Kusalo lika jums sūtīt sveicienus. Viņš, iespējams, šobrīd ir Anglijā. Augusta vidū viņš pievienosies man Toronto un mēs abi vadīsim desmit dienu retrītu. Un pēc retrīta mēs brauksim ar laiviņām kopā ar Džimu no "Džim TV". Tiem, kas nezina kas ir "Džim TV": tas ir veids kā Džims apraksta savu prātu. Viņš ir kanādiešu biznesmenis, kas šobrīd ir pensijā. Tātad sveiciens no Kusalo.

Interesanti, ka intervijās daudziem retrīts liekas viegls un patīkams, bet dzīve – tā ir tā grūtākā. Tā ir patiesība Londonā, Toronto, Vilmingtonā, Otavā, Bangkokā.

Te ir netālu mājas ar nosaukumiem 'Strīdi' un 'Tīrumi'. Un mēs iesākām retrītu ar Strīdiem un ceram, ka pārejam uz Tīrumiem, prāta tīrību no konfliktiem, ar kuriem mēs sastopamies. Retrīts ir interesants, jo tajā ir absolūts minimālisms. Mums nav atbildības, ir minimums sajūtu ziņā: tas ir minimums tajā nozīmē, ka mums nav jābūt personībām, nav jāspēlē kāda loma. Mums ir minimums arī informācijas uztveršanas un apstrādes ziņā. Ja esat spējīgi būt pacietīgi, kad ir liels nemiers, tad prāts nomierinās, jo mēs to nestimulējam. Tā nav īstā dzīve. Bet es domāju, ka tas ir ļoti nozīmīgs starpbrīdis, tāda labdabīga lieta, ko mēs varam darīt savam prātam un savai sirdij. Ja mums būtu šeit jāpavada seši mēneši un tā jādzīvo, iespējams, pēc diviem trīs mēnešiem būtu revolūcija, jo gribētos kaut ko darīt. Tas ir ļoti svarīgi – apstāties. Apstāšanās ir bieži ļoti grūta, sevišķi urbanizētā kultūrā apstāties ir grūti.

Ir ļoti patīkami redzēt, cik labi katrs rūpējas par mūsu klosteri. Arī skolotājs Ajahn Chah bija ļoti prasīgs un iedrošinošs, lai mēs labi rūpētos par klosteri. Viņš teica: *Ja gribi pārbaudīt vai tas ir labs klosteris, tad aizej apskaties, kādas ir tualetes.* Viņš bija ļoti praktisks. Mūsu dzīve ir lielā mērā organizēta tā, lai mēs būtu apzināti: apzinātība, kad mēs tīrām tualetes; apzinātība, kad kārtojam drēbes; apzinātība, kad nesam ūdeni no akas.

Lielākā daļa rietumnieku ir ļoti internacionāli. Lielākā daļa, kas iestājās klosterī, bija hipiji, daudzi bija izstājušies no Universitātes, tāpat kā es. Daudzi bija pavadījuši ceļojumos beidzamos divus, trīs gadus. Lielākā daļa bija vīlušies Rietumu materiālismā. Vairums nebija īpaši ticīgi, reliģiozi tādā konfesionālā nozīmē. Un tad, kad es ierados Ajahn Chah klosterī, tur bija vēl četri Rietumnieku mūki. Un Ajahn Chah apbrīvoja mūs, jo, man liekas, viņš sajuta mūsu spēcīgo tieksmi pēc patiesības un viņam patika hipiji. Jo daļēji mēs bijām arī ekscentriski – jums jābūt

ekscentriskiem, lai darītu kaut ko tādu. Viņš veltīja mums ļoti daudz laika, jo mūsu prāti bija tik ļoti sarežģīti. Es domāju, ka viņš nevarēja īsti noticēt cik sarežģīti tie bija. Viņš daudz smējās. Vairums no mums ļoti daudz laika veltīja savām galvām, ne tik daudz savam ķermenim. Bija ļoti silts, un lielākoties mēs staigājām basām kājām. Un vairumam no mums bija nobrāzumi uz kājām, jo mēs nemanījām saknes sev zem kājām. Un viņš teica, ka mums ir muļķīgas pēdas. Viena daļa mūsu prakses nebija tik ļoti intelektuāla – virzīties prom no savas galvas uz ķermeni un neapsist savas kājas. Daudzi no mums bija ļoti orientēti uz mērķi. Piemēram, ideja par to, ka jāklūst apskaidrotam. Vairums no mums centās pārāk smagi. Mēs bijām ļoti gribasspēka pilni, bet ne gudri. Piemēram, es biju ļoti gribasspēka pilns manā pirmajā lietus sezonā kopā ar Ajahn Chah. Es intensīvi praktizēju un centos negulēt nemaz. Es biju nolēmis divas nedēļas neapgulties. Ja jutu, ka es miegu ciet, es atbalstījos pret sienu. Un tad es piespiedu sevi vērot – *Kas tad tas miegs tāds ir?* Es biju tāds muļķis... Es praktizēju staigāšanas meditāciju. Es staigāju šurpu turpu un tīkot līdz vienam galam, es beidzot aizmiglu tai brīdī, kad griezoz. Un es biju pat vēl dumjāks – es piecēlos un sāku atkal staigāt. Tad pēc divām nedēļām man bija krampji un es ar galvu ietriecos stiklā. Man uzlika trīs šuves uz galvas. Man uz divām stundām bija zudusi atmiņa, es nevarēju atcerēties, kas bija noticis. Viņi mani aizveda uz vietējo klīniku, tur nebija nekādas anestēzijas: trīs vīri mani turēja un viņiem bija tāda līka adata, un tad viņi ar to sašuva trīs šuves. Beigās es biju galīgi piebeigts. Ajahn Chah bija ieradies uz pilsētiņu, un vienam no skolniekiem piederēja benzīntanks. Viņš atbalstīja klosteri. Ajahn Chah sēdēja tur un dzēra Pepsi Colu. Un tāds - ne dzīvs, ne miris - es gāju garām, un Ajahn Chah paskatījās uz mani un teica: *Neuztver to pārāk nopietni*. Protams, tāpēc es cenšos mācīt tādā daudz maigākā veidā. Cilvēks māca savas pieredzes kontekstā. Taizemē ir teiciens: *Kļūda ir tavš skolotājs*. Liela daļa mūsu ceļa sastāv no pazemojuma sērijām, kad ego ir vienkārši apmulsis apskaidrībā. Tāda stipra cenšanās ir svarīga, bet to nedrīkst darīt ar vēlmi par kaut ko kļūt, bet gan ar vēlmi kaut ko izzināt. Un bieži es to mācījos no kļūdām. Tajā lēmumā, nolūkā bija kaut kas labs, taču nebija gudrības. Tagad no tā sanāk stāsts. Es domāju - katram mūkam ir tādi stāsti.

Beidzamās dienās es daudz runāju par pareizu piepūli: kā pielietot jūsu prātus, elpojot; kā mācīties atpazīt veco paradumu karmu un nebūt pārņemtiem ar to. Un tas ir saistīts ar attīrīšanos. Kāds šodien pieminēja sarunā, ka meditācija var likties tāda neizdevusies un grūta, nekāda, taču tad, kad tā ir beigusies, sajūta tomēr ir laba. Uzsvars ir nevis uz pieredzes kvalitāti, bet gan uz zināšanas kvalitāti. Uz spēju zināt, redzēt, kas ir. Latviešu frāze '*Tā viņš ir*' varbūt var likties ļoti fatālistiska. Cilvēks ir nonākuši bezcerīgā situācijā, tad tie kādam stāsta par to un tad beigās saka: *Tā viņš ir*. Tas savā ziņā ir labi - savā ziņā pieņemšana, taču fatālisms nav apzinātība. Un tas nav tas, ko es domāju ar pieņemšanu, akceptēšanu. Es ar pieņemšanu, akceptēšanu domāju,

ka jūs esat tiešā un pilnā kontekstā ar to, kas ir. Es runāju par tādām dabiskām izpausmēm kā klausīšanās. Es nerunāju par skaņu uztveri, bet par spēju būt ar tām. Vai arī: mēs esam runājuši par puķi, ka mēs skatāmies uz to, ļaujām tēlam nākt pie mums. Tad šādi mācoties, mēs atgūstam spēju skatīties uz savām ciešanām. Un patiesi redzēt tās. Savos mūka dzīves sākuma gados es to nedarīju, es gribēju būt apgaismots ar gribasspēka pielietošanu. Lai arī man šad un tad bija tādi interesanti prāta stāvokļi, lielākoties es biju vienkārši nelaimīgs, jo tas tika darīts nevis no vēlmes patiesi to izprast kā tas ir, bet gan kontrolēt.

Vēl kāds intervijā vaicāja par vecu karmu un es īsumā atbildēju, bet varbūt es pieskaršos vēl. Kad populārā veidā runā par karmu, tad bieži vien saprot lietas, ko esam ieguvuši no iepriekšējām dzīvēm. Tāda ideja ir apstiprināma Budisma doktrīnās. Taču vārds KARMA pats par sevi ir sinonīms vārdam nolūks. Tātad, ja es runāju ar nolūku, runāju vai rīkojos ar nolūku, tad šajā nolūkā ir karmas īpašība. Nolūka īpašības ir karmas īpašības. Tad ir vēl viens vārds REPKA KARMA un tas ir karmas rezultāts. Tā ir tāda kā vārdnīca, kā mēs lietojam vārdus. Taču arī mēs bieži vien lietojam vārdu KARMA kā cēloni un sekas. Teksti runā par karmas fiziskiem rezultātiem. Man nav tādu psihisko dotību zināt to, kādēļ kaut kādas fiziskas lietas nāk pie manis, taču tekstos ir diezgan iespaidīgi stāsti par karmu. Ir viens diezgan šausmīgs stāsts, bet var arī jūs pabiedēt. Divi pirmie Budas skolnieki bija Saraputa un Mogalāna. Saraputa bija īpaši talantīgs analizē un Mogalāna bija apveltīts ar šīm psihiskām spējām. Godājamais Saraputa varēja brīnišķīgi analizēt, taču viņš nespēja redzēt iepriekšējās dzīves, bet godājamais Mogalāna varēja. Šiem diviem vīriem bija ļoti spēcīgi prāti tā laika Budisma kultūrā. Tas ir dabiski, ka, ja jums ir lielisks prāts, tad lieliski prāti pievienojas. Stāsts ir par to, ka godājamais Mogalāna pievērsa ticībai vēl citus askētus. Viņš bija ļoti ietekmīgs, un citi skolotāji sāka viņu apskaust. Viens no skolotājiem izdomāja, ka vajadzētu nogalināt Mogalānu. Tad šis skolotājs nolīga slepkavas, kas varētu nogalināt Mogalānu. Tie bija veseli trīs slepkavas, kas devās nogalināt. Mogalānam bija dažādas fiziskās spējas, un kā šie trīs pienāca, viņš vienkārši pazuda - kā filmās. Viņi nāca otru reizi – viņš atkal pazuda. Viņi nāca trešo reizi, tad viņš izdomāja apskatīties, kāpēc īsti tā notiek. Tad viņš atskatījās uz savām iepriekšējām pieci simt dzīvēm un redzēja, ka tā būtne, lai kas tā arī nebūtu, bija nogalinājusi savu tēvu un māti. Un saskaņā ar karmas likumiem, vienīgais veids kā tikt laukā no šī cikla, bija piedzīvot briesmīgu nāvi. Un viņš ļāva viņiem atnākt – viņi salauza katru viņa kaulu un pēc tam nogalināja. Karalis bija Mogalāna skolnieks un viņš notvēra slepkavas, ieraka zemē līdz kaklam un nodedzināja viņiem galvas. Saldus sapņus... ☺ Tas rakstīts tekstos – es nezinu vai tas ir patiesība, taču parasti tas ir tas, ko mēs saprotam ar smagu karmu. Un bieži tas ir veids, kā cilvēki domā par karmu. Attiecībā uz fiziskiem notikumiem, kas mūs piemeklē, tikai nedaudziem ir psihiska spēja noteikt, kāpēc tie

notiek. Un kā cilvēki meditētāji, kas pārdomā un apcer, mēs karmu izmantojam kā nolūka un ieraduma spēku. To mēs varam redzēt, nevis tai ticēt. Dhamma, kura atbrīvo, ir Dhamma, kur var redzēt. Stāsts par Mogalānu ir ļoti interesants, bet es varu tam ticēt vai neticēt. Skolotājs Ajahn Chah bija paralizēts pēdējos savas dzīves desmit gadus. Viņš bija dzīvs, taču paralizēts. Viņa prāts bija dzīvs, bet ķermenis nekustīgs. Tas ļoti apbēdināja taizemiešus, jo taizemiešiem ir teiciens: *Darīsi labu – saņemsi labu, darīsi sliktu – saņemsi sliktu*. Un viņi redzēja, ka šis svētais vīrs, kas bija daudz darījis laba gan priekš sevis, gan priekš tautas, tagad guļ tādā stāvoklī. Šajā fiziskajā līmenī nav nekādu garantiju, taču prāta līmenī mēs vienmēr varam kaut ko darīt. Kad skolotājs Ajahn Chah kļuva paralizēts, es biju Anglijā. Es redzēju viņu trīs gadus pēc tam, kad viņš bija paralizēts. Un, kad es redzēju viņu tādu, es raudāju. Es aizgāju pie klostera jaunā abata un abats vaicāja: *Vai tu redzēji godājamo skolotāju Ajahn Chah?* Es teicu: *Jā. – Nu un ko tu domā?* Es teicu: *Cik šausmīgi!* Viņš teica: *Tas nav Ajahn Chah. Tas ir ķermenis.* Tad es sapratu, ka tas ir tas, ko Ajahn Chah mums vienmēr bija mācījis. Bija viens cilvēks, kas atnāca uz klosteri un vaicāja skolotājam Ajahn Chah: *Vai Jūs vienmēr dzīvojat šajā klosterī, vai ejat arī uz citu klosteri?* Ajahn Chah atbildēja: *Manis nav. Es nedzīvoju nekur.* Es neesmu nekad sastapis nevienu, kas būtu tik klātesošs kā šis vīrs. Viņa atklāsmes bija kaut kas tāds, kas pārvērtā viņa ķermeni.

Atgriežoties pie karmas un idejas par nolūku, mēs varam redzēt, ka, ja mēs esam ego domājoši, tad rezultāti ir vēl vairāk ego domājoši. Iedomājieties, ka esat no rīta pamodušies un jūtat, ka vēlaties kritizēt visus, kas apkārt. Pirmdienas rīta noskaņojums, liels nīgrums. Tad jūs atnākat šeit un nodomājat: *Atkal jāmeditē...* Un tad jūs sacelaties: *Nē es nemeditēju, es skatīšos apkārt.* Tad jūs paskatāties uz mani un ievērojat, ka esmu nedaudz saliecies un nodomājat: *Nu, un viņš mums māca...* Un tad dzirdat mūsu ‘misteru elektriķi’ un dusmojaties: *Ārprāts, vēl tā elektrība, un tā tālāk.* Tā mēs radām savu ‘es’. Jūs varat ievērot, ka, saistībā ar kritiku un nepatiku, jūs kritizējat ne tikai citu cilvēku, jūs arī radāt pats sevi. Tad, kad jūs sakāt: *Viņš ir idiots, viņš ir muļķis,* tanī brīdī mēs radām paši sevi, mēs radām savu ego. Abi ir vienā iepakojumā. Un, ja jūs skatāties uz skolotāju un domājat: *Viņš gan ir brīnišķīgs, es gan esmu niecība* - jūs atkal radāt sevi. Ja jūs domājat: *Nu mēs esam vienlīdzīgi – viņš ir labs un es arī esmu diezgan labs,* jūs joprojām radāt sevi. Es ticu, ka tie abi ir viena un tā pati konstrukcija. Ja jūs aizejat no intervijas un domājat, ka esat uzdevis patiešām stulbu jautājumu, tad jūs ejat tālāk un sākat šaustīt sevi: *Nu kālab es tā darīju, nu kāpēc es tā jautāju?* – jūsu atmiņa rada ‘es’. Ja jūs sākat raizēties par to, kas notiek mājās, darbā, jūs balstāties uz atmiņām, kas jau kādreiz ir notikušas un radāt sevi nākotnē. Un visas šīs takas liekas diezgan reālas, taču Budismā mēs tās apskatām vienkārši kā karmas spēku, ieraduma spēku. Mēs cenšamies tos redzēt vienkārši kā prāta objektus, kas izraisa

emocijas, kas izraisa paradumus, un tad ir zināšana. Tad jūs zināt, ka doma ir doma, jūs sākat būt bez 'es'. Ne tādā nozīmē, ka nekas nenotiek, bet tajā, kas notiek, nav ego. Taču tikmēr, kamēr mēs ticam savai uztverei, mēs radām cēloņus, lai tādi vairāk būtu mūsu nākotnē un tādējādi radām ciešanas. Tādēļ jebkurai lietai, kas ir par 'es un citi', jeb varbūt grozās tikai ap 'es', neseko. Pierodiet redzēt, ka doma ir doma, lieta ir lieta, noskaņojums ir noskaņojums. Tas ir tā, kā tikai dzirdēt, tikai redzēt, tikai just, tā ir apzinātības tīrība. Un visas šīs dažādās pieredzes norāda uz to, ka ir klātesamības pieredze, un tā ir zināšana, apzinātība - tās ir jūsu īstās mājas. Tas nav kaut kāds atsevišķi atdalīts ego. Paskatieties uz zināšanu, tai nav krāsas, bet zināšana zina krāsas: zils, brūns, zaļš un tā tālāk. Zināšanai pašai par sevi nav nekādas skaņas, tā tikai zina skaņas. Tāpat ir ar citām sajūtām. Tas veids, kā mēs mācāmies par to, ir tāpat kā dzīvē - ja mēs nevaram atrast zināšanu, mēs nevaram būt zināšana. Zināšana ir Buda. Ajahn Samedo teiktu – *Esi Buda!* Ne tādā veidā, ka jūs vienkārši pasakiet sev, ka esat Buda un iztēlojaties to, kas ir vienkārši ego.

Tad kādēļ vēlme ir tik svarīga – tādēļ, ka vēlme vienmēr meklē kādu objektu. Un vēlmes vienmēr grib mainīt objektu fiziski, emocionāli, audio. Ja mēs sekojam vēlmēm, tad, kā jau es iepriekš minēju, tās mūs aizved riteņa ārējā malā. Un mēs esam pieķērušies malai un tiekam vilkti apkārt, taču zināšana ir centrā. Mēs bieži pamanām, ka mūs prāts ir pārņemts ar objektiem, mūsu uzmanība ir pārņemta ar objektiem un tā nav brīva. Tas ir kā stāstā par Nastradinu un dervišu. Dervišs ir dejojājs, kas griežas uz riņķi. Nastradins sēž garšvielu veikala priekšā pie liela sarkano čili piparu trauka, kas ir ļoti mazi, īpaši asi. Angliski tos sauc par dinamīta čili. Un Nastradins sēž, ēd tos piparus un asaras birst. Viņš turpina tikai ēst un raudāt, ēst un raudāt. Tad nāk dervišs un jautā: *Nastradīn, ko tu te dari?* Un Nastradīns atbild: *Es meklēju saldo.* Tas ir tas, ko mēs darām. Mēs arvien cenšamies atrast to objektu, kas dod mums piepildījuma izjūtu un mēs vienmēr ciešam. Buda saka: *Ļaujiet un esi zināšana.* Ja tev rodas bailes, tad zini - tās ir bailes. Ja rodas fantāzijas, tad neēd tās. Ja jūs varat noturēt zināšanu, ja varat noturēt apzinātību, tad zināšana sāk pārvaldīt situāciju, un jūs esat zināšana. Tikmēr, kamēr esat pārņemti ar sekošanu dažādām pieredzēm, ir daudz nemiera. Kad jūs izprotat, ka pieredzei ir robežas, tad jūs varat rast līdzsvaru; ja jūs zināt, kas ir jūsu īstās mājas, tanī pat laikā varat priecāties par dzīvi un pasauli. Un ir interesanti: arī retrītā varam to vērot - kad mēs ļaujam aiziet šai 'es' izjūtai, mēs varam pamanīt daudz vairāk skaistā. Es priekš sevis to atklāju, ka dzīve var būt daudz skaistāka, jo es to nemeklēju - tad es to varu redzēt. Dzīves kvalitāte var kļūt skaista, bet ne jau tādēļ, ka mēs to vēlamies, bet gan tādēļ, ka mūsu prāts ir tīrs, skaidrs. Tīrumi nevis Strīdi.